

1- تثلیث تے نظر ثانی

کیوں جے جیویں اسی بدن وچ چلدے آس، اسی بدن دے مطابق جنگ نہیں کردے، کیوں جے ساڈی جنگ دے ہتھیار بدنی نہیں اے بلکہ خداوند وچ اپنے نظریات نوں پیاں کرنا، داخل نوں ختم کرنا اتے ہر بلد شے نوں جیڑی کہ خدا دے علم دے کلاف اُبھردی اے، ہر خیال نوں جیڑا کہ خدا نوں اوہدی فرمانبرداری دے لئی اونوں پوے لیا اے اتے اوہ سارے نافرمانی دی سزا دے لئی تیار ہون گے، جیڈوں تہاڈی فرمانبرداری پوری ہوندی اے۔ (2 کرنتھیوں 3:10-6)۔

نمبرز 256-257 کاپی رائٹ 2006 جان ڈبلیو۔ رومز پوسٹ آفس بکس 68، یونیکوآئی،

ٹینیسی 37692 جون۔ جولائی 2066

ای میل: tjtrinityfound@aol.com ویب سائٹ: www.trinityfoundation.org

ٹیلی فون: 423.743.0199 فیکس: 423.743.2005

111 ”مقدس مسکن (زمین)“ دادر حقیقت کون مالک اے؟

رابرٹ ایل۔ ریمنڈ

ایڈیٹور نوٹ: ایس مضمون نوں ڈاکٹر۔ رابرٹ ایل۔ ریمنڈ جیڑا کہ کوئیکس تھیا لوجی سیمزری وچ ایمرٹس پروفیسر نہیں۔ جہوں اوہناں نے 2 اپریل 2006 وچ ”ارقتانی سچائی تے روحانیت (اے آرٹی ایس) دی پیش قدمی دے لئی پیش کیتا، اتے آج اوہناں نے ڈیوس چپل، کورل رتن پریسباٹری چرچ، فورٹ یوڈرڈیل، فلورڈا وچ کیتا اے۔

عہد دی الہیات دے چیلنج دا سامنا۔

یونائٹڈ اسٹیٹ آف امریکا۔ دی مبشران انجیل شہریتوں تامل کرن دے لئی آج اک وڈھی کوشش کیتی جاوندی اے۔ کہ اسرائیل دی سیاسی ریاست مستقیم طور تے پرانے عہد نامے ابراہیم تے اوہدی نسل دے لئی خدا دی ایس وسیت دے ذریعہ عیدین دی خوبی توں مدیانی سمندر دے مشرقی اختتام تے مشہور و عمل ”مقدس سرزمین“ دے مالک نہیں۔ ایس کوشش نوں آج اسرائیل دی لادین قیادت نال بنایا نہیں جاندا۔ جیویں کہ خود ساختہ دعویٰ کرن والے مسیحی مفکرین تے دیگر مبشران جیڑے کہ ستر لاکھ مسیحاں دے لئی آج آکھن داد دعویٰ کردے نہیں۔ ایہہ لوک جہناں وچ سمبلیز آف گاڈ دے مبلغ تے نیلی ایوکلیرٹ جان ہیگی شامل نہیں۔ جیڑا کہ کارز سٹون چرچ دلہانی تے پاسر اے۔ سین انٹونیو، ٹیکساس، 1 کینتھ کوپلینڈ، نیلی وچلسٹ، ٹریٹی براڈ کاسٹنگ نیٹ ورک (ٹی بی این)، دے پال تے میٹ کروچ، جیک یفورڈ، کیلیفورنیا، وے ان وین نیاس دی کلیسیا (چرچ) کابانی تے پاسر، تے فورسکیورگاسپل چرچ دا صدر، بینی بن، ٹیکساس، ڈلاس

وجہ ہوم تعمیر ہون والے ورلڈ ہیڈنگ سنٹر داپاسٹر، روڈ پارسلے، اوہائیو، کولمبس وجہ ورلڈ ہاروسٹ چرچ داپاسٹر، پیٹ روبرٹسن، کرپچن براڈ کاسٹنگ (سی بی این) دابانی تے چیف ایگزیکٹو تے 700 کلب دابائل دا استاد، تے جیری فالول، ورجینیا، لانچ برگ وجہ تھامس روڈ پیپٹس چرچ دابانی تے پاسٹر تے لیبرٹیونیورٹی تے بانی، ایہہ سارا ایس تشریح وناویل دے نظام دے میر سامان میں جہوں ڈسٹینشل لازم دے طور تے جانیا جاندا اے۔

میں ”نام نہاد“ آکھدا آں کیوں جے جملہ ”مقدس زمین“ کلام وجہ صرف دوواری آندا اے (زبور 78:54، زکریا 2:12) اتے دواں نمونیاں وجہ اکھر ”مسکن“ نوں مہیا کیتا گیا اے۔ ایہدے وجہ خداوند دی عیاں شدہ حضوری توں اگ، اتھے ”مقدس مسکن“ دے بارے کجھ وی پاک نہیں۔ پر جتھے کیتے وی خداوند اپنی حضوری نوں نوں عیاں کردا اے اوہ تھماں پاک ہوندی اے، جیویں کہ خدا نے موسیٰ نوں سینا دی بلدی بھاڑی تے سکھیا (خروج 1:3)۔

(6)۔

جولیا ڈیون دے مطابق، سین ایٹونیو فنڈ اٹینٹسٹ پیپلز ایٹنی سیٹ ازم، ہوسٹن کروئیکل (30 اپریل، 1988) وجہ، 1، ہیگی ایہہ ایمان نہیں رکھدا کہ یہودیاں نوں آسمان تے جان دے لئی مسیح تے بھروسہ رکھنا اے: ”یہودی لوک خداوند نال ایس قانون دے وسیلے تعلق رکھدے نیں۔ جیڑا کہ اوہناں نوں موسیٰ دے ذریعے ملیا سی۔ میر ایمان اے کہ ہر غیر قوم انسان صرف یسوع دی صلیب دے وسیلے خدا دے کول آسکدا اے۔ میر یقین اے کہ ہر یہودی انسان جیڑا کہ تو ریت دی روشنی وجہ زندگی بسر کردا اے۔۔۔ خدا دے نال تعلق رکھدا اے اتے چھکارے دے لئی آگے۔“ ایہہ انتہا پسندانہ طور تے تیار کیتا گیا اے بیان اپنی نفی کردے ہوئے اک بدعت اے۔ کہ یسوع مسیح تے ایمان رکھنا عالمگیر طور تے نجات دے لئی ضروری اے۔

پیٹ روبرٹسن نے 5 جنوری 2006 وجہ اک عوامی ٹیلی ویژن تے بیان دتا اے، کہ اسرائیل دے وزیر اعظم ایریل شارون نے خدا دے لئی اپنی ضرب نوں برداشت کیتا، کیوں جے اوہ سلامتی دے بدلے وجہ ملک اسرائیل دے اک حصے نوں فلسطیاں نوں دین دے عمل وجہ سرگرم سی۔ اوہنے بعد وجہ ایس بیان دے لئی معذرت کیتی۔

ایس پرو پوگنڈہ والی کوشش توں بظاہر قائل ہوئے، صدر کلنٹن نے، ایس پیپٹس پاسٹر دے اکھراں د احوال پیش کرن دے بعد اوہنوں آکھیا: ”جے اگر تھی اسرائیل نال دشت کشی کردے اوہ تے خدا تہاںوں کدی معاف نہیں کرے گا“ جیڑاں اوہنے 27 اکتوبر، 1994 پر پروشیم وجہ اسرائیلی کنیٹ دے سامنے اعلان کیتا۔

”۔۔۔ ایہہ خدا دی مرضی اے۔ کہ اسرائیل، اسرائیل دے لوکاں دابابلی گھر، ہمیشہ توں ہمیشہ تک جاری اے،“ 1 ایہہ بیان جیڑا کہ گہرے طور تے بائبل دی تشریح وناویل کرن والیاں وجہ کلیسیا تے خدا دی بادشاہت تے فطرت دے بارے اے داخل ہوندا اے، بائبلی حوالے دا ذکر نہ کردے ہوئے (اوہدے ہمیشہ توں ہمیشہ نوں نوٹ کرو)۔

صدر کلنٹن نے اپنی تقریر وجہ آکھدے ہوئے اضافہ کیتا اے: ”تہاڈا سفر ساڈا سفر اے تے امریکہ تہاڈے نال ہون تے ہمیشہ تک کھڑا رہے گا،“ ایہہ بیان جیڑا اوس قوم دے دواں مشرق وسطیٰ دی ریاست یاں اسرائیلیاں فلسطین وجہ اسرائیل دے لئی سیاسی پابندی وجہ گہرا الجھاؤ شامل اے۔ جیڑا کہ خاص طور تے

ایہدے وچ جھگڑے داسبب نہیں بن سکد پر بھانپے گئے مستقبل دے لئی دنیا دی سیاست تے اثر انداز ہوندا اے۔

میری رائے وچ، صدر کنٹنن دا بیان مساوی طور تے بُری اہیات دی بنیاد تے سیاست اے، میں انج ایس لئی آکھدا آں، کیوں جے جیدوں میں ایہدے وعظ تے دلیل پیش کردا آں تے پرانے عہد نامے وچ اسرائیل دے لئی خدا دے مسکن دے سارے وعداں تے حقیقت، جوہر، تے تکمیل جیدے بارے نیوے عہد نامہ گل کردا ایہدے مقابلے وچ سایہ، قسم، نمونہ تے نبوت دی اصطلاحات تے نظر ثانی کیتی جاندی اے نتیجہ دے طور تے، جان ہیگی دے برعکس جیڑا کہ صرار کردا اے کہ ”اسرائیل ملک دے بائبل دے منشور نوں رکھدا اے، اسرائیل دے سر زمین دے لئی اہلی عہد نوں، تے مسیحی اسرائیل دی مدد دے لئی بائبل دے منشور نوں رکھدے نیں“ 2 میں ایہہ دلیل دیواں گا کہ ایہہ اسی مسیحی آں مسیح دی بادشاہت دے اراکین دے طور تے، جیڑی کہ پاک کلام وچ وعدہ کیتی گئی اے سر زمین دے حقیقی وارث نیں، پوصرف اوہناں دے پورے کیتے گئے جہناں دے اعمال جہنے سی۔ 3 ہیگی ایس نظریے نوں ”متبادل اہیات“ اصطلاح آکھدی اے کیوں جے اوہ آکھدی اے، کہ ایہہ خدا دی تنظیم وچ یہودی لوکاں اک ”تبدیلی“ اے جیڑی کہ یسوع مسیح دی کلیسیا وچ خدا دی رفیق“ تے ”آکھدا تارا“ نیں (زکریاہ 8:2)۔

وائٹل تقاریر 61، نمبر نوں ویکھیے (15 نومبر 1994): 3، 70۔

جان ہیگی، ”زیادہ تر مبشران انجیل 20 مارچ، 2006 وچ یروشلم پوسٹ دے آن لائن ایڈیشن دے ادل بدل کردہ اہیات دی غلطی نوں ویکھ رہے نیں۔

میں بڑی خوشی دے نال اپنے وڈھے قرض نوں قبول کردا آں۔ او۔ پلمر روبرٹسن، خدا دا اسرائیل کل، آج، تے آن والا کل (پریسباٹیرین تے ریفرنڈ 2000)، 3-31، ایس سیکشن دے بوہت سارے نظریات دے لئی

بے شک، نسلی اسرائیل دا ادراک غلطی تے ایہہ، کیوں جے پولس دے مطابق، نسلی اسرائیل خدا دے عہد دے پروگرام وچ کدی مرکزی حصہ نہیں سی۔ خدا دے وعدے ہمیشہ سچے روحانی اسرائیل دے لئی لاکوہوے (ایہہ کہ چھوے ہوئے اسرائیل دے لئی) (رومیوں 9:6-13)، تے پرانے عہد نامے دے اسرائیل دے وعدے جیویں کہ اسی ویکھدے آں اوہناں تے ہمیشہ نمونے دے طور تے نظر کیتی گئی۔ ایہدے باوجود ہیگی نے لہنوں نچے دے طور تے مارن دے لئی تیار رکھیا تے ایہہ ویلہ سی جیدوں عہد دے ماہر اہیات نے لہنوں اُتے چکھیا تے بائبل دے نقطہ نظر توں اوہنوں جواب دتا۔ ایہہ ای اے جہنوں کرن دی میں ہون تجویز دیندا آں۔ پر میں خبر داری دی اکھردی پیش کش کرداں، اتے اوہ ایہہ اے جیویں میں آکھدا آں اوہنوں قبول کرن تے رد کردن توں پہلاں محتاط طور تے ایہدے تے غور کرو۔ ایس متنازع دے نال میں ہون ایس بحث توں اناز کراں گا۔

آدم تے ابراہیم دا وعدہ۔

او۔ پلمر روبرٹسن اہیاتی نظریہ دے طور تے سر زمین دے معنی خیز ہون تے انج آکھدے ہوئے اپنی صحیفے دا آغاز کردا اے: سر زمین دا تعلق جے دا تصور خدا دے لوکاں دے نال اے ایہدی ابتدا جنت انفرادوس توں ہوئی۔ ایہہ سادہ حقیقت اے، جیدے اُتے اکثر غور کیتا گیا اے، ایہہ پورے چھٹکارے دی تاریخ تے ایہدی اعلیٰ درجے دی بھر پوری دے لئی سر زمین دے معنی خیز تجربہ وچ تنقیدی کردار ادا کردی اے۔ ملک (سر زمین)

نوں براہیم نوں دتے گئے وعدے دے نال الہیاتی طور تے معنی خیز ہون دے نال شروع نہیں کیتا گیا ایہدی بجائے۔ قپے دے سردار بزرگ دی تجدید دے تصور دے لئیہ سر زمین تے قبضہ کرن دی خواہش جاگی اوس اصل ریاست دے لئی جیدے نال لوک زوال پر میر ہوئے سی، جنت دے طور تے سر زمین دے نال منسلک توقعات نے معنی خیز طور تے شکل اختیار کیتی، اک انج دی تھاں دے طور تے جیدی کہ خدا دے نال نہ ٹوٹن والی شراکت تے رفاقت دے نال ہوئے، جنت دے سر زمین اک مقصد بن گئی، جہنے انسانیت نوں دوبارہ چھڑایا۔ 1

روبرٹسن، خدا دا اسرائیل، 4۔

پیدائش 2 عدن دی جنت وچ اسی خدا نوں ویکھدے آں، جیدا ایہہ باغ سی، (حزقی ایل 13:28، 8:31)، تے بعد ازاں جیس باغ نوں اک ابتدائی خیال دے طور تے کم وچ لیا گیا اے (پیدائش 10:13) تے خدا دی جنت دے نمونے دے طور تے (یسعیاہ 3:51، مکاشفہ 7:2)، اوس اصل جوڑے نوں ایس تھاں تے رکھدے ہوئے جنوں اوہنے پیدا کیتا سیکہ اوہ ایہدے وچ پھلن و دھن تے ایہدے وچ شراکت نال لطف اندوز ہون۔ پر عدن دی فردوسی فطرت آدم دے زوال نال کھو چکی سی، اتے انج ساڈے پہلے ماں باپ نوں ایس باہر کت تھاں توں کڈ دتا گیا۔ پرفردوس دے ایس خیال نوں خدا دے ایس پانی جوڑے دے نال دو جے عہدی شکل وچ آغاز کردے ہوئے تجدید کردتا گیا، پیدائش 3:15 دا جلال داعہد، اتے بعد وچ پیدائش 1:12-3 ابرہام دے نال لوکاں نوں اوہناں دی ایس زوال پذیر حالت توں رہائی پان تے نظام کائنات وچ منتقل ہون داعہد کیتا۔ بالکل جیویں کہ آدم تے حوا عدن وچ خدا دی برکت نوں جان دے سی، ایس طرحاں خداوند نیوے عدن وچ اپنے چھڑائے ہوئے لوکاں نوں برکت دنا سی، اوہ ملک جیدے وچ شہد تے ددھ بہند اسی، جیڑا مستقبل وچ اوہناں دے اگے کسے تھاں تے بہند اسی۔

پیدائش 12 وچ ابرہام دے بلاوے دے نال پیدائش 3:15 وچ فضل دے عہد نوں نمایاں طور تے پیشگی قائم کیتا۔ ایہہ پیشگی ہتھیار اوہ عید اے جنوں خدا نے ابرہام دے نال کیتا جنوں خدا نے ”روی زمین تے سارے خانداناں“ سدے لئی برکت نوں یقینی تے محفوظ بنایا (پیدائش 3:12) ابرہام دے عہد وچ جلال دے معنی خیز وعدے پیدائش 1:12-3، 13:14-16، 15:18-21، 17:16-18 تے 22:16-18 وچ پائے گئے نیں کہ ایہہ ایہناں آیتاں نوں عیاں کرن دے لئی، عہد دے پہلوناں، رنگ آمیزی نہیں، بلکہ بائبل دیاں بوہت اہم آیتاں نیں۔ ایہہ حقیقت اے کہ بائبل ہزاراں سالوں وچوں گزر چکی اے جیڑی کہ انسان دی تخلیق تے صرف گیا رہا ب وچ ابرہام دے بلاوے دے مابین اے، پیدائش 12 آن والے ابرہام دے بلاوے دے نال، ایہہ اصلاح دیندا اے کہ خداوندی پیدائش 1-11 وچ دیتی جان والی معلومات جنوں ابرہام دے عہد دے ”پس منظر“ دے لئی تیار کیتا گیا سی، اوہنوں دین دا ارادہ سی۔ مکاشفہ ایہدے بعد آشکارہ کردا اے کہ اوہ سب کچھ جنوں خداوند فضل نال، ابرہام دے عہد دے مکاشفہ دے ویلے توں بچان دے لئی کر چکیا سیا وہ ایہدی پیداوار دانتیجیسی۔ دو جے اکھراں وچ، اک واری فضل داعہد ابرہامی عہد دے اندر آیا، کہ خدا نوں ابرہام تے اوہدی نسل دا خدا ہونا سی (پیدائش 7:17) اتے ایہہ کہ ابرہام وچ زمین دے سارے خانداناں نوں باہر کت بنانا اسی، ہر اک شے نوں جنوں خداوند اوس ویلے توں کر چکیا سی، جیویں کہ اوہ ابرہام نال کیتے گئے وعدیاں نوں پورا کر چکیا سی۔ (اتے ایس وجہ توں کفار دے سارے منسو بیاں نوں)۔

ابرہام دے عہدی ایہہ معنی خیز نمائندگی رنگ آمیزی وکھائی دیندی اے، بعد ازاں مکاشفہ توں لیے گے مندرجہ ذیل بیانات نوں ایہدی تائید کرن دے لئی کافی ہونا چاہیدا اے:

1۔ ایہہ ابرہام داعہد اے نہ کہ کسے ہور داعہدی بعد وچ خداوند دے اشحاق تے یعقوب دے نال تصدیق کیتی (پیدائش 17:19، 26:3-4) تے (پیدائش 13:28-15، 35:12)۔

2۔ کلام بیان کر دالے کہ خداوند نے بزرگاں دے نال کیتے گے اپنے وعدے دے عہدوں تاہم رکھن دے معاملے وچ یعقوب دی نسل نوں مصرتوں رہائی دتی: ”اتے خدا نے اوہناں دا کراہنا سڈیا اتے خدا نے اپنے عہدوں جیڑا کہ ابراہام تیا ضحاق تے یعقوب دے نال سی یاد کیتا:“ (خروج 2:24، ویکھیے 5:4)۔

3۔ اسرائیل دی پوری تاریخ وچ بار بار کلام دے متحرک مصنفین نے خدا دے ابراہام دے نال کیتے گے عہدے دے لئی براہ راست اسرائیل دے لئی اوہدے مسلسل فضل تے رحم دی منظر کشی کیتی (خروج 12:32-14، 1:33، احبار 42:26، استثناء 8:1، 31:4، 8:7، 27:9، 12:29، 13، یشوع 44:21، 3:24، 4، زبور 8:105، 2:43-43، 10، 23:13، 1، تواریخ 15:16-17، میکاہ 7:20، نکمیاہ 7:9-8)۔

4۔ جیدوں اسی نیوے عہد نامے ول آوندے آل ایہدے وچ فرق نہیں، دواں مریم تے زکریا نے یسوع دی پہلی الہد اعلان کیتا، جیدے وچ مجسم ہون دا عمل شامل اے، جیداں مقصد ابراہام دے نال کیتے گے خدا دی رحمت بھرے وعدیاں نوں پورا کرنا سی۔ لوتا 1:54-55 وچ مریم نے آکھیا: ”اوہنے اپنے خادم اسرائیل نوں سنبھال لیا تاں جے اپنی رحمت نوں یاد کرے، جیڑی کہ ابراہام تے اوہدی نسل تے بد تک ریئے گی جیویں اوہنے ساڈے باپ دادا نوں آکھیا سی۔ لوتا 1:68-71 وچ زکریا نے آکھیا: ”خدا اوہد اسرائیل دے خدا دی حمد ہووے۔۔۔ تاں جے اوہ ساڈے باپ ابراہام تے رحم کرے تے اپنے پاک عہدوں یاد کرے۔“

5۔ یسوع، خود ابراہام دی اصل سی (متی 1:1، 16:3)، اتے اوہنے اعلان کیتا کہ ابراہام ”میرا دن ویکھن دی امیر تے بوہت خوش سی“ (یوحنا 8:56)۔

6۔ پیدائش 3:12 وچ پطرس نے اعلان کیتا کہ یہودی قوم نوں برکت دین دے لئی یسوع نوں بچھیا اوس وعدے نوں تاہم رکھن دے لئی جیڑا اوہنے ابراہام دے نال کیتا سی، (اعمال 3:25-26)۔

7۔ پولس نے اعلان کیتا کہ خدا، جیدوں اوہنے ابراہام نال وعدہ کیتا کہ۔ ”کہ زمین دے سارے قبیلے تیرے وسیلے نال برکت پان گے“ (پیدائش 12:3)، خداوند اعلان کر رہیا سی کہ اوہ غیر قوماں نوں ایمان دے وسیلے نال راست ٹھہرائے گا تے اوہ ابراہام دے لئی انجیل دا پیشگی اعلان کر رہیا سی (گلتیوں 3:8)۔ ایہدے مطابق، اوہنے بیان کیتا کہ مسیح وچ سارے ایماندار ”ابراہام دے وسیلے نال برکت (ایمان دے وسیلے راست بازی دے نال) برکت پان گے“ (گلتیوں 3:9)۔

8۔ پولس نے وی اعلان کیتا کہ: ”مسیح کد ادی سچائی ثابت کرن دے لئی مختونیاں دا خادم بنیا۔۔۔ تاں جے اوہناں وعدیاں نوں پورا کرے جیڑے باپ دادا نال کیتے گے سی۔ تے غیر قوماں وی رحم دے سبب نال خدا دی حمد کرن۔“ (رومیوں 8:15-9)۔

9۔ پولس نے مزید آکھیا کہ یسوع مسیح صلیب تے شریعت دی لعنت نوں برداشت کرن دے لئی مریا، ”اوہنے ابراہام نوں دتی جان والی برکت یسوع مسیح دے وسیلے نال غیر قوماں وچ آئے، ایس لئی کہ اسی ایمان دے وسیلے اوس روح نوں حاصل کرینے جیداں وعدہ ہوئیا اے“ (گلتیوں 3:13-14)۔

10۔ پولس نے صراحت نال بیان کیتا کہ موسیٰ دا عہد تے شریعت نوں خدا دے ابراہام تے اوہدی نسل (مسیح) نوں دتے گے وعدے دے بعد کئی صدیاں تک متعارف کروایا، ”جیس عہد دی خدا نے پہلے توں تصدیق کرائی سی اوہنوں شریعت بعد وچ آکے باطل نہیں کر سکدی“ (گلتیوں 3:16-17)۔

11۔ پولس نے ایہہ وی اعلان کیتا (1) کہ ابراہام دواں یہودیاں تے غیر قوماں دے وچکار ”اوہناں ساریاں دا پاب اے جیڑے ایمان رکھدے نیں“ (رومیوں 4:11-12)، تے (2) اوہ سارے جہناں دا بعلق مسیح دے نال اے ”ابراہام دی نسل اے، اوہ وعدے دے مطابق وارث نیں“ جہنوں خدا نے ابراہام دے نال کیتا سی (گلتیوں 3:39)۔

12۔ آکر کراستج نے چھکارہ دی اصلاحات جلال و ج آں والے مقام نوں بیان کیتا کہ بہتر ہے آکے ابراہام تے اسحاق تے یعقوب دے نال آسمان دی بادشاہی دی ضیافت وچ شامل ہون گے۔“ (متی 8:11)۔

ایہہ اسارے دا مطلب ایہہ اے کہ خدا ادا وعدہ، عہد دے طور تے ابراہام نوں دتا گیا، کہ اوہ ایہہ دے بعد ہمیشہ دے لئی ابراہام تے اوہدی روحانی نسل دا خدا ہووے (پیدائش 7:17-8) جیڑہ اناضی طور تے مستقبل تے رجید کیتی گئی کائنات تے سارے معاشرے دا احاطہ کرے۔ ایہہ محض انج آکھنا اے کہ ابراہام دے خاص منظر وچ، جیڑہ خدا نے ساری کلیسا دی نجات دے لئی تھامیا اے، اوہدی شناخت فضل دے عہد دے پروگرام دے نال اے، ایہہ مطلب ایہہ وی اے کہ عہد دیاں برکتاں جیڑہ نال ایمانداران مسیح وچ ط، نیوے عہد نامے دے تحت لطف اندوز ہوندے نیں، اوہ عہد وچ پائے گئے جنوں خدا نے خدا نے ابراہام دے نال کیتا سی، اک دوجی طرف آکھیا گیا، ”نیو عہد“ جیڑہ ثالث یسوع مسیح اے جیڑہ اسادہ فرحاں چھکارہ دلان دی تاریخ وچ ”ابراہام دے وعدے دی وسعت اتے اشکارہ“ کرن والا اے، فیر، یسوع مسیح، دی کلیسیا، پرانا اسرائیل نیں اے، ایہہ خدا دے موجودہ دن دے لوک نیں جہناں دیاں جڑاں پیچھے ابراہام نال ملدیاں نیں۔

ایہہ اقتباسات خدا دے فضل دے اک عہد اتے خدا دے ہر زمانے دے لوکاں دا یکتا ہون دی وی اک نشاندہی کردے نیں، جیڑہ چھکارے دی تاریخ وچ اوس بدعت دے ذریعے داخل ہون نوں روکن دے خلاف نیں جیڑہ اک ”سرزمین دی اہیات“ دی برائی دی جڑ اے جیڑہ دی انا فلسطین دے ملک دے لئی اسرائیل دے لئی مشہور ”دائمی الہی حق“ دے نال ملایا گیا اے۔ 2۔ ایہہ انج آکھنا اے کہ، خدا دے چھکارہ دلان دے مقصد نوں، جیڑہ پیدائش 3:15 وچ عیاں کیتا گیا اے، اک واری جیڑہ اے ابراہام دے عہد دی اصطلاحات دے اسلو بیان وچ آیا سی، ایہہ اسرائیل، داود دے نال کامیاب وعدیاں دے بعد پیشگی کیتا گیا سی، اتے آخر کار ایہہ نیو اسی، ایہہ دے مطابق، گلٹیہ وچ غیر قوم کلیسیا وال دے ناں خط وچ پولس نے اوہناں نوں بیان کیتا جہناں نے اپنے آپ نوں یہودی شریعت وچوں کڈ لیا اتے جہناں نے ”ساڈے یسوع مسیح دی صلیب دے علاوہ کدی شیخی نیں ماری۔“ ایہہ کہ، خدا دے اسرائیل ”دے طور تے، مسیح دی کلیسیا نے“ (گلٹیوں 6:12-16)۔ انسیوں دے ناں خط وچ پولس نے اوہناں غیر قوم ایمانداراں نوں دیا کہ خدا نے مسیح وچ اوہناں نوں اسرائیل دے سکوتی بنایا سی اتے اوس وعدے دے عہد توں فائدہ چکھن والے بنائے سی (انسیوں 2:11-13)۔ اتے فلپیوں دے ناں اپنے خط وچ پولس نے ایہہ اعلان کیتا کہ ”جیڑہ خدا دی روح دی ہدایت نال عبادت کرے نیں، تے مسیح یسوع تے فخر کردے نیں، تے جسم دا بھروسہ نیں کردے“ اوہ سچے ”مختون“ نیں (فلپیوں 3:3)۔ واضح طور تے، یسوع مسیح دی کلیسیا موجودہ دور دا سچے خدا اسرائیل اے۔

جان میوری، کرپچن پبلسٹ (پریسباٹریں اور ریفارڈ، 1962)، 46۔

ایس ہری ”الہیاتی سرزمین“ دے چھکارے دے الجھاؤ لئی، کوئکس تھیا لوجی سیمز دے ”مبشران انجیل تے دوجی دلچسپی رکھن والے گروہواں: رب دے لوکاں، اسرائیل دے ملک تے انجیل دے غیر متعصب ہون“ دے لئی اک کھلے خط نوں ویکھو، جھوں ”وٹن برگ ڈور“ دے نگرانی وچ سیمز دی ویب سائٹ www.knoxseminary.edu اتے ارسال کیتا گیا اے۔

وعدے دی سرزمین (ملک) دی مثالی فطرت۔

بلاشبہ، دنیاوی، سرزمین دے زمینی وعدے ابراہام دے عہد وچ ابراہام تے اوہدی نسل دے نال مجھے گئے سن (پیدائش

7:12، 13:15، 17، 18:15، 18:17، 8:17)۔ پر عہد دے قصد لئی سر زمین دے وعدے کدی بنیادی تے مرکزی نہیں سن۔ تے رَّب نے پرانے عہد نامے دیاں حالتاں دے تحت بنیادی ہون دے طور تے ایہناں وعدیاں دے لغوی طور تے پورا ہون نوں کدی نظر انداز نہیں کیتا، بلکہ سر زمین دے وعدیاں دے پورا ہون نوں ہو رہی ہون دے ضروری چھٹکارا دلاؤن لئی وعدیاں دے قائم ہون دے طور تے ویکھنا سی۔ تے اوہناں دے پورا ہون لئی اوہ رَّب دے پچیدہ لئی جتنی تے کامل مکتی تے کائنات دی آسائش دا انتظار کردے نیں (رومیوں 8:19-23) میں انج ایس لئی آکھناواں کہ کیوں جے بائبل اعلان کردی اے کہ ابراہام فلسطین وچ اک غیر ملکی دے طور تے رہندا سی۔ (عبرانیوں 9:11)۔ تے اوہ اپنی حیاتی دے دوران کسے دھرتی دا کدی ما مک نہ بنیا (اعمال 7:5)، جیڑا کہ محض انج آکھنا ایس کہ ابراہام ایمان رکھدا سی کہ رَّب دی دھرتی دے وعدے نوں پورا ہونا اساسی طور تے آؤن والے سمے وچ پورا ہونا سی۔

کیہ ایہہ واقعی رَّب دی زمین دے وعدے لئی ابراہام دی سمجھ سی؟ یاں کیہ اوہنے سوچیا کہ رَّب دا وعدہ صرف دھرتی دے چھوٹے حصے لئی سی جنھوں مدیانی سمندر تے جارڈن دی وادی تے عام طور تے شمالی اُتے تے تگلیلی سمندر و لوں جنوب تے بحر قلزم دے جنوب تیکر مشکل نال حد بندی کیتی گئی سی؟ کیہ اوہدا ایمان جیدے بارے جانن نال اوہناں سکون ہونا سی کہ کسے دیہاڑے اوہدی نسل ”مصر دے دریا وچوں (دریا ئے نیل نہیں بلکہ وادی ال آرش) وڈھے دریا، دریا ئے فرات تیکر“ سر زمین دا وارث ہونا سی۔ (پیدائش 18:15)؟ فیرا سیں، مشکل نال جواب دیواں گے۔ ایمان دے رائیں ٹرن دا اوہدا ساری حیاتی دا تجربہ نہ کہ ویکھن دے رائیں (عبرانیوں 8:11، 9، 17 وچ ”ایمان دے وسیلے ابراہیم“ دے واقع ہون والے جملے نوں ویکھو) جیدے وچ اوہنوں سکھایا گیا اے کہ اوہ ایہناں عارضی حالات توں ودھ کے جیدے وچ اوہ رہندا سی اوہدے تے غور کرے۔

اوہدے لئی خدا دی سر زمین دے وعدے دے ابراہام دے تصور نوں سمجھن دے لئی، سانوں نیوے عہد نامے دے مصنفین دی الہی طور تیجیاں کردہ بصارتاں تے خاص غور و خاص کرنا اے، بالکل کہ جیویں کہ پولس نے اعلان لیتا کہ اسرائیل دے چھٹا کارے دی تاریخ دے واقعات ایس دور وچ ایمانداراں دے لئی ”نمونہ“ سی (1 کرنتھیوں 6:10)، بالکل جیویں کہ پولس نے آکھیا سی کہ پرانے عہد نامے دے مذہبی تہوار ”آن والیاں شیواں داسایہ“ سی (کلیسیوں 2:17)، جیویں کہ عبرانیوں دے مصنف نے بیان کیتا کہ پرانے عہد نامے دے تھلے چھٹکارے دا انتظام ”آن والیاں چنگیاں شیواں داسایہ سی“ (عبرانیوں 1:10)، عبرانیوں 8:11-16 وچ، اوہنے ایہہ وی سکھیا کہ، ابراہام جاندا سی کہ خدا دی سر زمین دے وعدیاں دا پورا ہونا بوہت جلالی سی، جیویں کہ، بہتر اتے آسمانی ملک جیداں تیار کرن والا تے بنان والا خدا اے، فیرفلسطین دا ملک جیدے نال اوہدی حکمیل دے نمونے دے طور تے کم وچ لایا گیا: ایمان دے وسیلے ابراہام۔۔۔ وعدے دی سر زمین وچ رہن دے لئی گیا، اک پردیسی ملک دے طور تے، اشحاق تے یعقوب دے جیماں وچ رہندے سی، ایس وعدے وچ اوہدے وارث کیوں جے اوہ اوس شہر دی تلاش کر رہیا سی جہناں دیاں بنیاداں سی، جیداں خاکہ بنان تے تعمیر کرن والا خدا اے۔۔۔ ایہہ بوہت سارے ایمان وچ مرے، اپنے وعدے کیتاں گئیاں شیواں نوں حاصل نہ کردے ہوئے، 2 بلکہ اوہناں نوں صرف دور توں ویکھدے اتے اوہناں دا خیر مقدم کردے ہوئے، اتے اوہناں نوں قبول کیتا کہ زمین تے اجنبی تے جلاوطن سی، کیوں جے لوک جیڑے انج آکھدے سی اوہ لہنوں واضح کردے سی کہ ایہہ اک ملک۔۔۔ بہتر ملک دی تلاش کر رہے نیں، ایہہ کہ، آسمانی دی۔ ایس لئی خدا اوہناں نوں خدا آکھوان وچ شرمندہ نہیں ہوندا، کیوں جے اوہنے اوہناں دے لئی شہر تیار کیتا سی۔۔۔

ایہہ خاص الہی وعدہ پہلے توں ای یسوع تے سلیمان دے دور و خومت وچ اوہناں دی سر زمین تے فتح توں لغوی تے صاف طور تے پورا کیتا جا چکیا سی (یسوع 21:43-45، 23:14، 1 سلاطین 4:24)۔ ایہہ یہودی ہزار سالہ دور وچ کسے آن والی شے دا تقاضا نہیں کردا۔

ابراہام، مکفیلہ دے کھیت دے اک چھوٹے بچے ٹکڑے داما مکسی، جنوں اوہنے ختیوں توں خریدیا سی جیڑے او تھے رہندے سی تاں جے ایہہ سارہ اوہدی بیوی دے لئی کورستان دی تھاں ہووے (پیدائش 23)۔

سراسر واضح طور تے، ابراہام ایہہ سمجھیا کہ اوہ سرزمین جیداں اوہدے نال وعدہ کیتا گیا سی درحقیقت دوس ایہدی ابتدا تے روحانی، ابدی حقیقت وچ اوہدی اساس نوں پورا ہوناسی، جیڑا ہالے آن والے و لے وچ اے۔

پرانے ویلاں دے وچ زمین دے کسے خاص خطہ تے تابض ہونا خدا دے ذیادے چھکارے دا کم کرن دے اعتبار توں ایہہ بوہت سارے پہلوں دے معنی خیزی، پر ابراہام دے عہد دے تھیلیدے چورتے سرزمین دا وعدہ نے سادہ طور تے اک نمونے دے طور تے کم کیتا، مستقبل وچ چھٹیگی مسیحا دے نال آن والی مسیحائی بادشاہت جیڑی کہ آسمان تے داود دے تخت دی قیاس آرائی کردی اے، اتے جیدے جی انھن دے بعد کائنات تے حکمرانی اتے فیر اتے چکيا جانا، اتے اوس ویلے تک حکمرانی کرنا جیدوں تک کہ اوہدے دشمن اوہدے پیر دے تھلے نہ ہو لین۔

ابراہام دے لئی ایہہ کنج ممکن سی کہ اوہ وودے دی سرزمین دے خیال نوں رکھدا ایہنوں نیوے عہد نامے نے اوہدے لئی بیان کیتا؟ کینے اوہدی ”روحانی“ وعدے دے لئی رہنمائی کیتی جہنے اوہنوں آسمانی بادشاہت دی ہتھیناں نوں پختہ بنایا؟ جواب ایس حقیقت وچ پنہاں اے کہ اوہنے خدا دے وعدے نوں اپنے لئی مکمل سنجگی دے نال لیا کہ ”اوہدے وسیلے زمین دے سارے خاندان برکت پان گے“ (پیدائش 12:3)۔ ایس لئی، اوہنے قیاس کیتا تے اوہدے لئی اتے اوہدی نسل دے لئی کیتا اے، جیڑا کہ مسیح اے، (گلتیوں 3:16)، جنوں مسیح دے وچ ناند کیتا گیا کہ ”اوہذ نیا (فلسطین نہیں) ہووے گا“ (رومیوں 4:13) واضح طور تے ابراہام ایہہ سمجھیا کہ خدا دے سرزمین دا وعدے دا مطلب ایہہ کہ خدا نوں ساری کائنات نوں ایہدی پہلی فردوس والی شکل وچ لانا سی اتے ایہدے وچ اوہنے ایہدے انتظام وچ اپنی امید تے صبر نوں قائم رکھیا۔ اوہدے ایمان تے سمجھ نوں کسے کم تر شے نال مطمئن نہیں ہوناسی!

موسیٰ تے اوہدے ہم عصر وی، چالیس سالوں تک سینا دے بیابان وچ پھر دے رہے، اتے ایمان وچ مر گے، وعدے نوں حاصل کیتے بغیر (عبرانیوں 39:11)۔ یسوع دی قیادت دے زیر سایہ اسرائیلیاں نے ملک نوں فتح کیتا، اوس محدود انداز وچ فردوس نوں حاصل کر دے ہوئے جیداں خدا نے وعدہ کیتا سی، پر چھیتی ای ایہہ واضح ہو گیا کہ اے علاقہ اصل فردوس نہیں ہو سکدا۔ فاتح کنعانی ”برنیوں“ دے ور پر ملک وچ قائم رہے اتے بادشاہت دے متحد تے تقسیم ہوئے اوقات وچ اسرائیل دے پاپ دی وجہ نال، ملک آخر نیوے بابلیوں نال برباد کر دتا گیا، سکونت کرن والا جلال سلیمانی بیکل توں جدا کر دتا گیا (حزقی ایل 3:9، 10:1-22)۔ جیس بیکل نوں تباہ کر دتا گیا سی، اتے لوک شہر بدر ہو گئے سی اتے لو۔امانی، مطلب ”نیرے لوک“ دے طور تے جانے گے (ہوسع 1:9)۔ اک واری ایہہ پھل دار ملک صحرا بن گیا، گیدڑوں، اُلوں، تے رچھووں دے وین دی تھاں بن گیا۔ جنت ایہنوں تیکر کہ ایہدے پرانے عہد نامے دے سایہ توں لہنوں اوہناں کولوں لے لیا گیا۔

پولس گلتیوں 3:8 وچ سانوں دسد اے کہ جیدوں خدا نے ابراہام دے نال ایہہ وعدہ کیتا سی ”ابراہام توں پہلے انجیل دی منادی کرن“ دے اثر وچ سی، ایہہ کہ، اوہ اعلان کر رہیا سی کہ اوہ ایمان دے وسیلے غیر قوماں نوں راست ٹھہراے گا۔

عزرائے تخمیاہ دے زیر سایہ بابلوں دی اسیری دے بعد بحالی نوں، بابل دے مفکرین نے دو جی ہیكل دے زمانے دے طور تے تجویز کیتا، جیڑی کہ فردوس نہیں ہو سکدی سی۔ پر ملک واپس آن تے ہیكل نوں دوبارہ تعمیر کرن دے نال ایہدی نشاندہی کیتی گی، ایس چھوٹی ہیكل دا جلال ہیگی نے نبوت کیتی، کہ ایہہ کسے دن سلیمان دی ہیكل دے جلال توں ودھ کے ہووے گا، ایس نہتانی تعریفی زبان توں مراد کیہ سی؟ ایہہ توں مراد ایہہ سی کہ خداوند اوہنا □ دے لئی ایس عارضی تے مادی ہیكل نسبت کجھ ودھ کے کر سکد سی۔

سرزمین دے وعدے نوں کائناتی درجے تے تجدید کیتی گی جنت توں کسے وی طرحاں گھٹ نہیں ہونا سی؟ جیویں کہ یسعیاہ نے پیش بینی کیتی۔ کسے دن بھیڑیا برے دے نال بیٹھے گاتے چیتا بکری دے نال بیٹھے گا پچھڑاتے شیر سلامتی نال رہن گے اتے چھوٹا بچہ اوہناں دی پیش روی کرگا۔

دودھ پیندا بچہ سانپ دے بل دے کول کھیلے گا، اتے اوہ لڑکا جیداں دودھ چھڑیا گیا ہووے انہی دے بل وچ ہتھ پاوے گا کیوں جے جیویں سمندر پانی نال بھریا اے اوہ سے طرحاں زمین خداوند دے عرفان دے نال معمور ہووے گی (یسعیاہ 6:11-9)۔ مزید پاپ نہ ہووے گا اتے دکھ نہ روے اتے اونٹ کٹارے زمین تے عیاں نہ ہونگے۔ فیر پولس رومیوں 9:25-26 وچ لکھدا اے:

”جیڑی امیری (خداوی) امت نہیں سی (نہ صرف یہودیاں نال بلکہ غیر توماں دے نال وی، رومیوں 9:24) اوہنوں (اوہ) اپنی ”امت“ آکھاں گا۔ اتے جیڑی کہ پیاری نہیں سی (اوہ) اوہنوں ”پیاری“ آکھاں گا۔ اتے انج ہووے گا کہ جیس تھاں تے اوہناں نوں ایہہ آکھیا گیا سی کہ تسی میری امت نہیں اوہ اوس تھاں تے اوہ ”زندگی خدا دے بیٹے“ آکھے جان گے۔“

یسوع دی سرزمین تے قدیم اسرائیل دے مستقبل بارے تعلیم۔

جیڈوں یسوع دوہزار سال پہلاں آیا، سرزمین دی بائبلئی تعلیم نے پیشگی ایہد انبیادی تجربہ کیتا۔ گلیل وچ ایہدے نال عوامی لین دین دے طریق وچ ایہدی عوامی خدمت دے آغاز وچ (یسعیاہ 9:1، متی 4:12-16 وچ حوالہ) یسوع ایہہ بیان کر رہیا سی۔

ساریاں توماں دے نال ایس سرزمین دے نال چھلانگ مارن دے تختے دی طرحاں برتاو کرنا سی۔ خداوی بادشاہت، یسوع دی تعلیم دا مرکزی موضوع نوں اوس ریاست دا احاطہ کرنا سی جہوں پرانے اسرائیل دے کناریاں توں اگے تیکر ودھنا سی، جہوں پولس نے نشاندہی کردے ہوئے اشارہ کیتا، کہ خدا دے ابراہام دے نال وعدے دا مطلب ایہہ سی کہ اوہ ساری دنیا دا وارث بنے (رومیوں 4:13)۔ یسوع نے اپنی خدمت نوں محض لعنان دی سرزمین دی بجائے پوری دنیا دے لئی قائم کیتا جہوں اوہنے پرانے عہد نامے وچ ”نمونے“ نوں نیوے عہد نامے دے ”نمونے“ دے نال تبدیل کرن دے لئی واضح کیتا، ایہہ سکھاندے ہوئے کہ خداوی بادشاہت اوہدی پہلی آمد دے نال اوہدے فضل دے طریقے توں ظاہر ہوئی اتے ایہدے بعد اوہدی دو جی آمد اوہدی قدرت دے طریق وچ ظاہر ہوندے ہوئے، اوہنے خداوی ساری تخلیقی تربیت دی تجدید شباب وچ اوس سرزمین وچ دوہ تے شہد دے بنے دے تصور نوں پیش کیتا۔ ایہہ لعنان نہیں سی جیداں کہ اوہنے مسیح دی بادشاہت وچ قائم ہون توں فائدہ چکنا سی۔ ساریہ کائنات دی تجدید توں شادمان ہونا سی۔ 1 ہون یسوع نے پرانے اسرائیل دے مستقبل دے بارے کیہ سکھیا؟ اوس بدکاری اپنی تمثیل وچ (متی 21:33-45، مرقس 12:1-12، لوقا 20:9-19)، یسوع اوس زمین دے مالک دی کہانی دسد اے جہنے اپنے تانستان نوں کجھ باغبانیاں نوں کراے تے دے دتا اتے فیر کسے دو جے ملک چلا گیا۔

جیڈوں تانستان دی شکل وچ اوہدا ویلہ آ گیا کہ اوہ اپنا کرایہ وصول کرے، کھیت دے مالک نے کرایہ داراں دے کول خادم دے بعد خادم بھیجے، اوہناں وچوں ہر اک نوں مریا گیا یاں پتھر اوکیتا گیا یاں قتل کیتا گیا۔ اوہناں ساریاں دے آخر وچ اوہنے اپنے بیٹے نوں بھیجا لوقا آکھدا اے کہ اپنے ”اپنے پیارے بیٹے“ کو۔“

کیتا تے روم نوں مشتعل کیتا کہ اوہ اوہنوں ماردین، ہیکل نوں جلد تباہ کردتا گیا (دیکھیے متی 24:1-35)، لوک منتشر ہو گئے تے اسرائیل سیاسی وجود رکھن دے دے طور تے وجود رکھن توں دستبرار ہو گئے، جیویں کہ موسیٰ نے استثنا 15:28-68 وچ پیش بینی کیتی سی (دیکھیے استثنا 24:29-31)۔ پولس نے 1 تھسلینکیوں 2:15-16 وچ علان کیتا یہودی جہناں نے ”دواں خداوند یسوع تے نبیاں نوں ماردتا۔۔۔ اوہ خدا نوں پسند نہیں کردے اتے سارے آمیاں دے مخالف نہیں اتے اوہ ساریاں غیر قوماں نوں اوہناں دی نجات دے لئی کلام سننا توں منع کردے نیں تاں جے اوہناں دے پاپاں دا پیمانہ ہمیشہ بھر دار پیپر اوہناں تے انتہا دا غضب آ گیا،“ جیویں کہ پولس نے 1 تھسلینکیوں وچ اے۔ ڈی 50 یا 51 وچ لکھیا کہ ایہہ غالباً ممکن ایکہ اوہنے اپنے لبہد اوہنے ایہہ جملہ ارادہ کیتا، ”خدا دا غضب اوہناں دے اُتے آ گیا“ نیروشلیم دی تباہی جیڑی کہ 70 عیسوی وچ رونما ہوئی۔ ایس طرحاں اوہ اسرائیل قوم دی طرف توں الہی ذات نوں رد کرن دا حوالہ پیش کردا سچید ال یسوع نے بدکار باغبانیاں دے لئی اپنی تمثیل وچ حوالہ دتا (متی 23:38، 24:15-28)، رد کیتا جانا جیویں کہ پولس نے رومیوں 11 وچ بیان کیتا کہ اسرائیل نوں خدا دے سخت کرن دے انداز وچ آنا سی، پختے ہوئے باقی ماندہ یہودیاں نوں بچان دے لئی۔ لہذا اک واری فیر، قدیم اسرائیل قدیم وجود دے طور تے ”لو، آئی“ ”میرے لوک نہیں“ دے طور تے بنا، ہون صرف باقی ماندہ نوں بچان دے بارے انجام دے نال (رومیوں 9:27-29)۔ اوہدے مطابق جہنوں پولس رومیوں 7:11-10 وچ لکدا اے۔

گیر ہرڈس واس، یسوع دا خود ظاہر کرن والا (پریسباکٹرین اور ریٹارڈ (1962) (1978)، 162۔

بی اے جی ڈی ”ایس ٹیلوس“، 812، مناسب طور تے ایس حرف جار دے جملے نوں توسیعی فعل دے طور تے ویکھدا اے اتے اصلاح دیندا اے کہ لبہد ا پوری پیشگی ”یا“ ”قطعی“ طور تے ”ہمیشہ دے لئی ترجمہ کیتا جانا چاہیدا سی۔

اسرائیلاؤہنوں حاصل کرن وچ ناکام رہیا جیڑی اے تلاش کر رہیا سی (ایہہ کہ خدا دے سامنے راستبازی دی، رومیوں 9:31)۔ چئیدہ (باقی ماندہ) نے لبہنوں حاصل کیتا، پر باقی سخت ہو گئے، جیویں کہ لکھیا اے: ”خدا نے اوہناں نوں بے حسی دی روح دتی، آکھاں دتیاں جیڑیاں کہ نہ ویکھدیاں سی اتے کان دتے جیڑے کہ سن نہ سکدے سی اوس آخری دن تک،“ اتے داؤد آکھدا اے: ”اوہناں دا سدتر خوان اوہناں دے لئی پھندا ہو جاوے گا اتے جیڑوں اوہ ان دے لئی ہون تے جال بن جاوے گے۔ اوہناں دیاں اکھاں تاریک ہو جان گئیاں تاں جے اوہ ویکھ نہ سکے اتے اوہناں دیاں کمرے ہمیشہ کمب دیاں رہن گئیاں۔ (ڈا یا پینٹوس 1)۔

پر کیوں جے خداوند خدا دیو دیاں توں رد کیتے جان دے ذرائع نوں نہیں رکھدا، یہودی باقی ماندہ نوں فضل نال چناؤ کردے ہوئے (رومیوں 5:11)، اج چئیدہ یہودی ”حسد نوں بھڑکاندے ہوئے“ نجات یافتہ بن دے نیں اتے اوہناں نجات یافتہ غیر قوماں دے ہجوم نال اوہناں دے آباؤ اجداد دی طرف توں پیش کیتی گئی روحانی برکتاں توں لطف اندوز ہو رہے نیں، اتے جیڑا یسوع مسیح، اوہناں دے مسیحا دے ایمان دے وسیلے واپس اپنے ”زیتون دے درخت“ وچ پیوند کاری کر رہے نیں (رومیوں 11:23-24) غیر قوماں دی واجبیت فیر چئیدہ یہودیوں دی واجبیت دے لئی بنیادی راہ اے، بلاشبہ، ایس طرحاں (ہوٹوس) ”سارا اسرائیل“ نجات یافتہ بنے گا (رومیوں 11:26)، 2۔

روبرٹسن، خدا دا اسرائیل 174، ایف این۔3، درست طور تے ہم چٹم ہوند اے کہ اکھر ”باقی ماندہ“ ضروری طور تے چھوٹا ہون دا تصدیق نہیں اے غیر ضروری بلکہ سادہ طرحاں اوہ جہنوں ”چھوڑا“ گیا اے۔

پر جیدوں اور اسرائیل بیان کر دے، ”اگر چہ اسرائیل دے فرزندوں داد دے سمندر دی ریت دی طرحاں ہووے گا، ایہہ باقی ماندی نہیں اوہ نجات یا فتنہ بن گے، ”الجھاؤ ایہہ اے کہ خدا قدیم اسرائیل ڈھیر نوں سخت کرے گا۔

ایس جملے دا ترجمہ وی ”لگا تار“ دے طور تے وی ہووے گا پر، ”لگا تار“ ایس سیاق و سباق وچ ”ہمیشہ“ دے طور تے اک ورگی سمجھ دیندا اے۔

رومیوں 11 دی میری تشریح دے لئی میرے مسیحی ایمان دی نیوی دانستہ الہیات نوں ویکھیے (سیکنڈ ایڈیشن، تھامس نیلسن، 2002)، 1025-1030۔
 اوتھے میں شرع دے طور تے ویکھیا جیویں خدا نے پورے ایس دور وچ الہی احاطہ کرن نوں پوری طرحاں لارہیا اے (رومیوں 11:25) (12) جیدے
 وچ یسوع دے ایمان وچ غیر قوم وی شامل اے، ایس طرحاں ایس دور وچ احاطہ کیتے گئے الہی پورے عہد نوں لارہیا اے (رومیوں 11:12) یہودی
 چید ہنوں (باقی ماندہ) جہناں دا ایمان یسوع وچ اے تاں بے دویں ”پوری تعدد“ ایس دور وچ پہنچ جان۔ جیدوں کہ اسرائیل اک قوم دے طور تے خدا
 دے نال ایس دور وچ نجات دے عہد نوں رکھدی اے جیویں کہ نجات یا فتنہ نہیں جیویں کہ مسیح دے وچ ایمان دے وسیلے نال پیوند کیتے جان دے نہیں تاں
 بے انجیر دے درخت دی کٹائی ”ہووے (رومیوں 11:17-24) ایہہ کہ کلیسیا دی۔

میں نے روبرٹسن نال ایس اضافے تے رد وندل نوں خدا دے اسرائیل دے لئی 194 دے موافق کیتا اے۔

1۔ جدید اسرائیل نوں ایس حقیقت دا سامنا کرنا اے۔ جیداں کہ اسرائیل دی مادی نسل بنانا اسی اتے ابراہام دا خون ہونا سی جیویں کہ اوہناں دیاں رگاں
 وچ دوڑنا سی جہنوں یوحنا پتسمہ دین والے نے خبردار کیتا: ”اتے اپنے دلاں وچ ایہہ آکھن دا خیال نہ کرو کہ ابراہام ساڈا باپ اے کیوں بے میں تہاں نوں
 آکھدا آں کہ خدا ایہناں پتھراں وچوں وی ابراہام دے لئی اولاد پیدا کر سکدا اے“ (متی 3:9)۔ یہودیاں دے لئی جہناں نے: ”ابراہام تے ساڈا باپ
 اے“ پر کون اوہنوں مارن دی کھوج لگان دے سی، یسوع نے آکھیا ”اگر تھی ابراہام دے فرزند ہوندے تے ابراہان ورگے کم کردے (ایہہ کہ تھی میرے
 دن نوں ویکھن نال شادمان ہوندے) تھی اپنے باپ ابلیس نال“ (یوحنا 8:39-44، 56)۔

2۔ قدیم یہودیاں نوں یقینا یا دکرنا سی کہ ابراہام دے دو بیٹے سی، جیداں مطلب ایہہ اے کہ ”سارے ابراہام دے فرزند نہیں اے کیوں بے اوہدی نسل اے
 “ یعنی جسمانی فرزند خدا دے فرزند نہیں بلکہ وعدے دے فرزند نسل گئے جان دے نہیں۔“ (رومیوں 9:7-8)۔

خدا دی مسیحائی بادشاہت، ابراہام دے نال حقیقی وارث نہیں، اوس وعدے دی سر زمین وچ جیڑے اصل، اتے اعلیٰ درجے دے نہیں۔

3۔ پرانے عہد نامے وچ وعدہ کیتی گئی سر زمین وراثتی محدود وسعت دی وجہ نال، لہنوں چھکارہ دی ریاست وچ لگانا معنی نیز ہون دے طور تے ویکھیا نہیں
 جاسکدا بلکہ ایہدے سکھان دے لئی نمونے دے طور تے کم فرمانبرداری اتے الہی برکت ہتھوں جتھ جان دی اے اگر چہ نافرمانی تے الہی سزاوی ہتھوں جتھ
 جان دی اے۔

4۔ پرانے عہد نامے، ”اسرائیل“ دی ”وطن“ ”واپسی“ دے بارے پیش بینی اسرائیل دی ریاست دی سابق ریاست دی دوبارہ قائم کیتے جان دی
 اصطلاحات نوں ”ساریاں شیواں دی بحالی“ تے بھر پوری نوں رکھن دے طور تے قائم کیتا گیا اے، جیڑا مسیح دی واپسی تے ایمانداراں دی بحالی دے نال
 دے نال جوی ہووے گی۔

(ائمال 3:21، رومیوں 8:22-23)۔ ایہناں نبوتوں لغوی طور تے بیان کردے لئی ایہدی اساس دے نمونے نوں ہٹانا ہووے گا۔

5۔ آن والی مسیحائی بادشاہت دوبارہ خلق کیتی گئی ساری کائنات نوں گلے لگایا گیا اتے خاص ظہور دا تجربہ پنیں کرے گچھنوں کے سمجھ وچ مشہور ”مقدس مقام“ یاں کے ہور تھاں تے ”یہودیاں“ دے طور تے دھیان نہیں لیند اجاسکدا۔

پطرس،، مختون شاگرد، (جہوں یقینی طور تے اپنے کان نوں کے آن والے استحقاق نال، جیدے نال یہودی لطف اندوز ہونا پنے کان نوں اوہدی طرف پھیرنا سی) جیدوں اوہنے 2 پطرس 3 وچ آن والیاں شیواں دے بارے لکھیا، اوہنے یہودی ہزار سالہ دوریاں فلسطین وچ یہودی بادشاہت دی بحالی دے بارے کچھ پنیں آکھیا بلکہ ساری زمین دی تاریخ نوں تن زماناں وچ منقسم کردتا: پہلا زمانہ ”اوس ویلے دی دنیا“ پیدائش دے طوفان دے لئی تخلیق دی ابتداء تک وسیع ہونا۔

(2 پطرس 3:5-6)، دو جازمانہ: ”آسمان تے زمین جیڑی کہ ہون وجود رکھدی اے“ (2 پطرس 3:7)۔ طوفان توں خدادے آخری دن تک پھیلدے ہوئے، جیس ویلے زمین اگ دے نال تباہ ہو جاوے گی (2 پطرس 3:7) تے موجودہ آسمان ”بڑے شور دے نال برباد ہو جان گے تے فلک حرارت حرارت دی شدت دے نال پگھل جان گے“ (2 پطرس 3:10)، تے تیجہ زمانہ ”نیوا آسمان تے نیوی زمین جیدے وچ راستبازی بسی رہے گی“ (2 پطرس 3:13)۔ جیڑی کہ پورے آن والے ویلے تک پھیلی رہی گی۔ اگر اوہنے ایس موجودہ طور دی پیروی کردے ہو تہوہدی ہزار سالہ دور تے ایمان رکھیا تے 2 پطرس 3 نوں ایہد از کر کرن دے لئی اک مناسب تھاں ہونی سی، پر اوہ یہودی ہزار سالہ دور کمرتر، ایس ہزار سالہ ذکر نہیں کردا، جیدے وچ تن قائم فریوچ زمین دی تاریخ وچ قائم اے۔

نتیجہ

سانوں ایہہ سارے توں کیہ نتیجہ کڈنا چاہیدا اے؟ قدیم اسرائیل دی غیر یقینی دیاں دو حقیقتاں تے خدادا قدم اسرائیل دے لئی غصب (1 تھسلینکیوں 2:15-16) اج دے مسیحاں نوں مسئلے دے لئی اٹھاند اے، اک پاسے، کیہ ایہناں لوکاں دے لئی ساڈا رویہ نوں جہناں دے وسیلے نال تا صرف ساڈا پرانے عہد نامے دا کلام آیا بلکہ ساڈا مسیحا تے جسم دے مطابق ساڈا نجات دیندہ وی آیا (رومیوں 9:5)، بلاشبہ، اک شکرانے دے لئی ساڈی نجات (یوحنا 4:22)، اتے کیہ مسیحاں نوں اپنی طاقت تے اوس شے نوں پنیں کرنا چاہیدا ایہودیاں دے نال برتاؤ کرن دے لئی جیویں کہ اوہ خود اپنے نال برتاؤ کرن دی خواہش رکھدے نیں؟ دو جے پاسے، کیہ یہودی لوک مسیح دی مصلوہت دے وچ سازباز نہیں کردے، ایس موقع تے یہودیاں دے نال رومن کیتھو مک ازم دے باوجود، اتے زیادے یہودیاں نے زیادے نجات دیندہ نوں رد نہ کیتا، اوہنوں جھوٹے مسیحاں دی لمبی نسل وچ اک ہون دے طور تے بیان کردے ہوئے اتے اوہناں یہودیاں دے لئی، ایہہ من دے ہوئے کہ یہودیاں نوں بہت پرستاں دے طور تے قیاس کردے نیں؟ ایس مسئلے دے جواب وچ، میں پہلاں آکھاں گا کہ کسے مسیحی نوں کسے شے دی تائید نہیں کرنی چاہیدی جیڑی کہ یہودیاں دے خلاف اوہناں دی مزہبیاں نسلی ہون دی وجہ نال، قانونی مخالف نال مماثلت رکھدی ہووے۔

ایس ویلے، ایس حقیقت دی روشنی وچ میں یہودی لوکاں دے لئی نجات دی امید مہیا کردہ مسیحی انجیل وچ اے، بلاشبہ، ایہہ غلط ہووے گا کہ محبت نہ کرن والا غیر مسیحی مسیحاں دے لئی حوصلہ یاں یہودیت دی مزہبیاں نسلی وجودد اجاری رکھن یاں قائم رکھن وچ مددگار ہووے۔ خدادے سامنے منظوری دی امید دے نال اے، ایہہ سادہ طرحاں یسوع مسیح دے قطعی تے یکتا ہون نوں نجات دیندہ دے طور تے سنجیدگی نال لینا اے اتے اوس امید دے طور تے جیڑے کہ نہ صرف قدیم اسرائیل دے نیں بلکہ ہر نسل تے قوم دے لئی نیں، بائبل خدادے سامنے منظوری دے لئی ہو امید دے انتقام دی پیش بینی کردی اے جیڑے کہ مسیح دے کم وچوں نیں۔

انج دی منظوری و اتفاق اخلاقی یاں چنگے کماں دیوسیلے بے کاراے (گلتیوں 2:16)۔ ایس لئی یہودی، اگر کدی اوہ خدا توں دتی گئی اصل معافی نوں جاندا اے، تے اوہ ایس نظریے نوں فراموش کردا اے کہ توریت دے لئی یاں بزرگاں دے نال اوہدہ نسلی ربطا خدا دے سامنے قابل قبول بناند اے (رومیوں 2:17-29 گلتیوں 3:5-4)۔

ایہہ سوچنا عجیب ایکہ، اگر انجیل دے لئی واضح بغاوت نہیں، تے مسیحاں نوں ایہدی اخلاقی یاں مزہبی امتیازات دی پابندی وچ اسرائیل دی مدد تے امانت کرنا سی جہوں الہی پسندیدگی دے لئی اوہدی امید نوں مہیا کرنا سی۔ اتے ہون، ایس معاملے وچ پیدائش 3:12 دی برکت اوہناں دی ہونی سی، اتے ایہہ دھمکی دتی گئی لعنت توں بچن دے لئی اوس آیت وچ بیان کیتا گیا سی، بوہت سے مسیحی گرم جوشی نال ایمان رکھدے نیں، کہ اوہناں نوں یقینا صیونی وجوہات وچ مدد کرنا سی ایہدی خواہ کوئی وی قیمت ہووے اتے دنیا وچ ”پیٹنگی اسرائیلیوں“ دے نال شادمان ہونا سی۔ اوہ ایہہ شناخت کرن وچ ناکام رہے، جیویں اوہناں نے کیتا (1) کہ جہناں زیادہ اوہناں نے یہودیت نوں اپنے مذہب دے طور تے تھامے رکھا، جیویں کہ جہناں زیادہ اوہناں نے یسوع مسیح نوں رد کرنا جاری رکھیا جیہہ اکہ اسرائیل دی امید ایتے جہوں لئی طور تے سزا ملی، رومن کیتھوئک کلیسیا اپنی جدید کوششاں وچ، اوہناں نے 1994 وچ کیتھوئک کلیسیا دی مسیحی تعلیم دے اعلان کرن وچ مدد نہ کیتیا تے انج یہودی لوکاں دے ایمان دی وچ نال سی۔ مسیحی تعلیم نوں ”پہلے خدا دے کلام نوں سنن“ دے طور تے بیان کیتا گیا، دو بے غیر مسیحی مذاہب غیر مشابہ، جیہہ اکہ پرانے عہد نامے وچ خدا دے مکاشفہ پہلے توں تیار کیتا ہوہیا جواب اے (پیراگراف 839)، 2 کیوں بے یہودیاں دے لئی جہناں نے رومیوں 4:9-5 وچ بیان کیتے گئے استحقاق دے نال تعلق اے

پیراگراف 839)، اتے کیوں بے مسیحاں دے نال اوہ خدا دے لوک جہناں وچ یہودی وی شامل نیں ”مسیح دے آن دا انتظار کردے نیں“ (!) (پیراگراف 840)، ناراض مت ہوں کہ یہودی زیادہ تر یسوع مسیح دے خدا ہون توں انکاری نیں اتے یہودے نال تثلیث دی تعلیم دے انکاری نیں، اک گمراہ کرن والے نبی دے طور تے اوہ جیدے اتے کفر بکن دا الزام ایتے اوہنوں مصلوب کیتا، اتے ایہدے مطابق آج ایمان رکھدے نیں کہ مسیحی بت پھرست نیں کیوں بے اوہ عبادت کردے نیں اوہ سادہ جیہا اک آدمی سی، ناراض نہ ہووے کہ اوہ یسوع دے قائم مقام کفارے نوں ویکھن دے لوڑ محسوس نہیں کردے روم دی تعلیمات دے مطابق اوہ ہون تیکر خدا دے لوکاں نال جوڑے ہوئے نیں اتے بوہت سارے آسمان تے جانداے نیں!

پرانے عہد وچ خدا دے مکاشفہ وچ اوہناں دا جواب، بلاشبہ، منفی اے ایس اصلاح دے لئی کہ مسیح نوں رد کرن والے یہودیاں دا ایمان کسے حساب نال پرانے عہد نامے دے مکاشفہ دے لئی موزوں جواب اے تے ایہہ یقینی طور تے ایس صورت حال دے لئی غلط تخمینہ اے۔ ایس حقیقت دی روشنی دے وچ کہ یہودیاں دی صرف نجات دی امید مسیح انجیل دے مہیا کرن دے وچ سکونت کردی اے، ایہہ سادہ طرحاں دی صیونی اسباب وچ یاں اوہناں دی ”یہودیت“ وچ اوہناں دی وڈھی غلطی دے وچ اوہناں دی مدد کرنا یاں حوصلہ افزائی کرنا اے۔

دوبارہ، مسیحاں نوں آج اکثر دسیا گیا اے کہ اپنے جدید یہودی دوستاں دے لئی اپنی کوہی وچ اوہ قیاس کر سکد اے۔ یکہ یہدی جیدے نال اوہ گل کردا یا اوہ پہلاں توں ای پرانے عہد نامے تے ایمان رکھدا ایتے ایہہ صرف اوہنوں ویکھان دے لئی قائم اے کہ یسوع مسیح اک اے جیدے بارے پرانے عہد نامے دے نبیاں نے گل کیتی سی۔

ایہہ یقینی طور تے اصل صورت حال دا غلط تخمینہ اے۔ دنیا دی بوہت ساری یہودی تعداد آج نہ تے اے ایمان رکھدی اے کہ پرانے عہد نامہ زندہ خدا دی تحریک یاں غلطیاں توں مبرا کلام اے نہ ای اے ایس بارے سراغ رکھدا اے جیہہ اکہ پرانے عہد نامہ سکھاند اے۔ سانوں اتھے بوہت محتاط طور تے سوچنا اے، کہ کیہ اک سچے طور تے پرانے عہد نامے تے ایمان رکھ سکد اے۔

اتے اوہ یسوع مسیح دے مسیحا ہون، نجات دہندہ ہون اتے خداوند ہون نوں قبول نہ کرے؟ کوئی وہ انج دا نہیں اے جہنے مسیحا نوں سڈیا ہوویا تے اوہدے کفارہ دین والے کم نوں تے فیر پرانے عہد نامے تے ایمان رکھن نوں رد کیتا ہووے۔ یسوع نے خود بیان کردے ہووے اعلان کیتا کہ ”کیوں جے تھی موسیٰ دا یقین کردے تے فیر میرا یقین وی کردے، ایس لئی کہ اوہنے میرے حق وچ لکھیا“ (یوحنا 5: 46)۔ جیوں جدید یہودی دعویٰ کردا اے کہ اوہ توریہ دی پیروی کردا ایاتے ایمان رکھدا اے، جے اگر اوہ ایہہ آکھ سکدا اے کہ اوہ اتھے سکھائے گئے فضل نوں ویکھدا اے، پر جیڑہ ابا اکل اوس لمحے ایہہ یقین وی رکھدا اے۔ اوہ یقیناً ایس طرحاں زندہ رہے گا اگر اوہ توریہ دے ”بیٹے“ یاں ”بیٹی“ دے طور تے قائم رہندا ایوہ پرانے عہد نامے تے ایمان نہیں رکھدا تے اوس بچائے جان توں انکار کر رہیا اے جیدی توریہ درحقیقت گل کردی اے۔ لاویاں دی قربانی دا نظام درحقیقت یسوع مسیح دی طرف اشارہ اے، خدا دے برہ دے طرف، جیڑہ اکاڈ زیادے پاپاں نوں چک کے لے جاندا اے۔

مسیحیانوں ایہہ ذہن نشین کرنا چاہیدا اے کہ کسے غیر ایمان دار نوں لیان دے لئی، جیدے وچ اخلاقی یاں مذہبی اسرائیل شامل اے، مسیحی ایمان دے لئی، اوہناں نوں یسوع مسیح وچ ایمان توں الگ خداوندی منظوری دے لئی ہر امید دے بے کار ہون نوں وکھانا اے۔ ایہہ حقیقت اے یہودی اپنی شریاناں وچ دوڑن والے ابراہام دے خون نوں رکھدے نیں (متی 9: 3، یوحنا 13: 1)، یاں اوہ جسمانی طور تے ختنہ کیتے ہووے نیں (رومیوں 2: 25-29، گلنتیوں 2: 5-4، 6: 15) یاں اوہ ”توریہ دے بیٹے اتے بیٹیاں ہون دی“ مدعاوت کر رہے نیں (رومیوں 2: 17-24، 9: 3، 9: 3، 10: 3، 21: 4-5) ایہہ سب نجات دے لئی نا کافی اے۔

تاں جے سانوں ایہہ نتیجہ کڈنا اے کہ خدا دے، ”جہناں زیادہ انجیل دا تعلق اے، (یہودی) ویری نیں، پر جہناں زیادہ پختے جان دا تعلق اے، اوہ بزرگاں دے حساب دے نال بوہت عزیز سی (رومیوں 28: 11)، اہذا مسیحیاں دے لئی وی اوہناں نوں یہودیاں نال محبت کرنی سی جہناں باقیوں وچوں خداوند اپنے پختے ہوئیاں دے لئی وعدیاں نوں پورا کریگا۔ مسیحیاں نوں ہر اوہ شے کرنی چاہیدی اے جیڑی اوہ کر سکدے نیں اوہناں توں نہ واقف ہووے بغیر (رومیوں 28: 11)، اخلاقی یاں مذہبی اسرائیل نوں اوس مقام تے لیان دے لئی جتھے اوہ دستبردار ہون گے اتے ہر یہودی وچ اخلاقی یاں مذہبی فرق ہووے گا جیدے وچ اوہ نجات دے لئی اپنی امید وچ آرام کردے نیں۔ مسیحیاں نوں انج اسرائیل دے لئی کرنا ایاتے وفاداری توں ہٹ کے انجیل دے مقصد دے لئی

اپنیڈکس

بائبل دی نبوت جدید اسرائیل دے بارے کجھ نہیں آکھدی، درحقیقت بائبل دی نبوت دے پورے ہون دے لئی جدید اسرائیل دی ساخت توں دور، ایہہ کہ اگر کوئی شے خدا دے ہتھ وچ کوئی وڈھا اوزار اسرائیل قائم رکھن دے لئی جیڑہ اوہدی الہیات وچ سختی نال لا کوکیتا گیا۔ مسیحی صیونی دعویٰ کردے نیں، کہ 14 مئی 1948 تے قوم دے طور تے اسرائیل دا قائم ہونا، بائبل دیاں نبوتوں نوں پورا کردا اے مندرجہ ذیل پُرانے عہد نامے دیاں نبوتوں وڈھے اقتباسات دے نمونے نیں جیویں کہ بائبل دے بیان کرن والے آکھدے نیں کہ 1948 وچ پورے ہووے سی۔

1۔ یرمیاہ 29: 14، انج آکھیا گیا اے، اسرائیل دی جدید ریاست نوں پان دی نبوت، پر یرمیاہ 29 داسیاق و اسباق دہنوں واضح کردا اے کہ بابلیوں دی جلاوطنی دے ستر سال پورے ہون (10: 29) دے بعد ”نبوت دی گئی“ تجرید ”زربابل دے زیر سایہ 536 قبل از مسیح جلاوطنی توں واپسی دی طرف اشارہ کردی اے۔

2۔ یرمیاہ 11: 11، ایہہ آکھیا گیا اے، ایہہ ”دوجی واری“ دی گل کردی 7 جیدوں خدا نوں ملک دے باقی ماندنوں بحال کرنا سی، پہلی واری دے 536 قبل از مسیح وچ بابل توں واپسی، اتے دوجی واری 1948 وچ جدید اسرائیلوں قائم کرنا۔ پر یرمیاہ 11 داسیاق و اسباق دہنوں واضح کردا اے کہ اسرائیل دی پہلی رہائی موسیٰ دے زیر سایہ مصر توں سی (16: 11) ایہدی دوجی بحالی اوہناں قوماں توں جہناں وچ اسوری یاں بابلی یہودیاں دی اسیری منتشر ہو گئی سی۔

3 زکریاہ 7:8، ایہہ آکھیا گیا، پیش بنی کیتی گئی کہ خدا، اپنے لوکاں نوں مشرقی تے مغربی مکاں توں چھڈ الیاے گا۔۔۔۔۔ اتے اوہ یروشلمیم وچ سکونت پذیر ہون گے۔، بہر حال، ایہہ کہ، جدید اسرائیل دی ریاست اشارہ کرن دے طور تے پر ایس نبوت دی رسائی نوں ویکھنا اے درحقیقت، اقتباس اوس دور دے یروشلمیم دے رہن والیاں دی وفاداری تے راستبازی دی گل کردا اے (8:8)، کجھ چیزے کہ موجودی یروشلمیم دے لئی سچ نیں ایہدی طرحاں مزید ایہہ کہ زکریاہ عزراہ، نجمیاہ، تے ایہناں دے بعد دے دناں دے دوران جلاوطنیاں دی واپسی دی پیش بنی کر رہیا سی (ویکھیے عزراہ 1:7-10، نجمیاہ 1:11-2)، ایہہ کہ، دوبارہ، خدا دے نیوے فرودس دی طرف اشارہ۔

4- حزقی ایل 24:36-26، ایہہ آکھیا گیا، نبوت کیتی گئی کہ اسرائیل ملک وچ (بے یقینی وچ) بحال کیتا جاوے گا جیڑے کہ آج دے اسرائیل دے نال متفق نیں پر اقتباس ”بے یقینی“ وچ بحال ہون گی گل نہیں کردا۔ خدا نافرمانی دا اجر نہیں دیندا۔ 33 آیت بیان کردی اے: جس دن میں تہانوں تہاڈی ساری بد کرداری توں پاک کراں گا اوس دم تہانوں تہاڈے شہراں وچ وساواں گا اتے تہاڈے کھنڈر تعمیر ہو جان گے۔“ واضح طور تے ایس مہموم دی طرف اشارہ کردی اے۔ اوہ جیڑا ”بحال“ کیتی جانداے نیں اوہ پہلاں روحانی طور تے پاک صاف کیتے جانداے نیں ایس وجہ توں احبار 26:40-42 دے قضاے نوں پورا کردے۔۔۔۔۔ ”اگر اوہ اپنی بد کرداری دا اقرار کرن۔۔۔۔۔ اگر اوس ویلے اوہناں دانا مختون دل عاجز بن جاوے۔۔۔۔۔ فیر میں اپنا عہد یاد کراں گا۔۔۔۔۔ اتے اوس ملک نوں یاد کراں گا۔“

5- عاموس 9:14-15 ایہہ آکھیا گے، ایہہ اعلان کردیاں نیں کہ قوم دی ایس مستقل طور تے قائم ہون دی حالت نوں کسے دن بدتر ہوندی اے سادہ طرحاں پرانے عہد نامے دی تجدید دے لئی سچ نہیں سی۔ پر ایس حقیقت نوں دتا جانا جہوں یعقوب نے اعمال 15:16-17 وچ ایس دور دی کیسادی لئی ایہناں دو آیتاں دی فوری طور تے نبوت دے لئی لاکو کیتا تجدید دا تھے سامنا کرنا پاسٹرل اصطلاحات وچ نیوے سرے توں کائنات نوں بیان کرن دی مانند اے۔